

چشم انداز اقتصاد جهانی

به نقل از گزارش ماه ژانویه ۲۰۲۱ بانک جهانی

گزارش اقتصادی

مدیریت ریسک

مقدمه

اگرچه اقتصاد جهانی در حال رهایی از رکود ناشی از همه‌گیری کرونا می‌باشد، پیش‌بینی می‌شود روند بهبود آهسته و کند باشد. علی‌رغم انتظار رشد ۴ درصدی تولید اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۱، این میزان رشد بیش از ۵ درصد کمتر از روند رشد قبل از همه‌گیری کرونا می‌باشد. به علاوه، وقفه در روند مهار همه‌گیری یا دیگر رخدادهای نامطلوب، که سبب انحراف مسیر احیای اقتصادی است، ریسکی بااهمیت محسوب می‌شود. پیش‌بینی می‌شود بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه^۱ (EMDE) در سال ۲۰۲۱ تا ۵ درصد رشد نمایند، اما انتظار می‌رود تولید این بازارها بسیار کمتر از برآورد پیش از همه‌گیری باشد.

همه‌گیری کرونا ریسک‌های مرتبط با موج انباشت بدهی‌های جهانی در دهه‌های گذشته را تشدید کرده است. بر این اساس، سطح بدهی‌ها به بالاترین حد ممکن رسیده و بطور خاص اقتصاد جهانی را در قبال فشار بازار مالی آسیب‌پذیر ساخته است. به علاوه، همه‌گیری احتمالاً روند کند رشد بالقوه و مورد انتظار را در دهه آینده تشدید نموده که این امر دورنمای کاهش فقر در جهان را تضعیف می‌نماید. در عین حال، تشدید ابهام در مورد چشم‌انداز اقتصاد جهانی، نقش سیاست‌گذاران را در تقویت نتایج بهتر رشد و جلوگیری از پیامدهای نامناسبتر برجسته نموده است.

با توجه به آنچه گفته شد مواردی مانند محدود نمودن گسترش ویروس، کمک به مردم آسیب‌پذیر و غلبه بر چالش‌های مربوط به واکسن، اولویت‌های فوری محسوب شده و در حالیکه شرایط ضعیف مالی به شدت اقدامات حمایتی دولتی را محدود نموده، توجه به اصلاحات دوراندیشانه در راستای احیای رشدی قوی، پایدار و عادلانه، ضروری به نظر می‌رسد. همچنین همکاری جهانی برای غلبه بر بسیاری از این چالش‌ها بسیار حیاتی می‌باشد؛ از اینرو به طور خاص، جامعه جهانی باید به سرعت و با قدرت وارد عمل شده و اطمینان یابد که موج مداوم بدهی، همانگونه که در امواج قبلی انباشت بدهی اتفاق افتاده، به بحران بدهی در EMDE منجر نگردد.

¹ - Emerging Market and Developing Economies (EMDE)

چشم اندازهای منطقه‌ای

همه‌گیری کرونا هزینه‌های قابل توجهی را بر تمامی بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه تحمیل کرده است. اگرچه انتظار می‌رود فعالیت اقتصادی همه مناطق در سال جاری افزایش یابد، اما روند بهبود بطور قابل توجه متفاوت است؛ در این رابطه کشورهایی که در آنها بیماری شیوع بیشتری داشته و یا در معرض تاثیرات جهانی همه‌گیری از طریق گردشگری و صادرات کالاهای صنعتی هستند، عملکرد ضعیف‌تری خواهند داشت. پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۱ به دلیل جهش اقتصادی قوی چین، منطقه شرق آسیا و پاسیفیک بهبود قابل توجهی داشته باشد؛ در حالیکه انتظار می‌رود در مناطق خاورمیانه و شمال آفریقا و آفریقای جنوب صحرا، فعالیت اقتصادی در ضعیف‌ترین شرایط قرار گیرد. همچنین بسیاری از کشورها، درآمد سرانه یک دهه خود یا بیشتر را از دست بدهند.

ریسک‌های چشم‌انداز، ریسک‌هایی نامطلوب شامل احتمال افزایش بیشتر شیوع ویروس، کاهش در توزیع و تزریق واکسن، تاثیرات شدیدتر و بلندمدت‌تر همه‌گیری بر خروجی بالقوه اقتصاد و استرس مالی ناشی از رشد ضعیف و سطوح بدهی می‌باشند. علاوه بر ریسک‌های خاص، همه مناطق در برابر شیوع مجدد بیماری، موانع لجستیکی توزیع واکسن‌های موثر، فشار بار مالی در میان افزایش سطح بدهی و احتمال اینکه تأثیر همه‌گیری بر رشد و درآمد مورد انتظار در بلندمدت بدتر باشد، آسیب پذیر هستند. بر اساس سناریوی مبتنی بر شیوع گسترده‌تر و طولانی مدت همه‌گیری، رشد اقتصادی آمریکای لاتین و حوزه کارائیب، خاورمیانه و شمال آفریقا و آفریقای جنوب صحرا در میان شش منطقه کشورهای نوظهور کمترین میزان خواهد بود که نشان دهنده اتکای این مناطق به صادرات نفت و کالاهای صنعتی است؛ مواردی که با افت تقاضای جهانی، قیمت آنها نیز کاهش خواهد یافت.

پیش‌بینی می‌شود در ابتدای سال ۲۰۲۱، کشف و تولید واکسن کرونا در میان اقتصادهای پیشرفته EMDE شتاب بیشتری داشته باشد. حمایت از تولید واکسن و اعتماد مصرف‌کنندگان در این حوزه‌ها، موانع لجستیکی هستند که می‌توانند عامل تاخیر در توزیع واکسن باشند. این در حالی است که همه-گیری، تاثیر عمیق‌تری بر رشد بالقوه تولید بر جای گذارده و بدلیل کاهش انرژی تولیدی، موجب افت شاخص کل بهره‌وری و بر جای گذاردن میراث مخربی برای منطقه شده است.

اقتصادهای پیشرفته

در اقتصادهای پیشرفته، تجدید حیات گسترده کووید ۱۹ سبب متوقف شدن بازگشت به رشد اقتصادی در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ گردید. در عین حال بهبود مورد انتظار در سال ۲۰۲۱ و پس از آن، به روند همه‌گیری بستگی دارد که این روند تحت تاثیر واکسیناسیون موثر و گسترده قرار دارد.

منطقه یورو: به دنبال کاهش شدید ۷/۴ درصدی رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۰، پیش بینی می‌شود بواسطه بهبود مدیریت کووید ۱۹، تولید واکسن و افزایش تقاضای خارجی بویژه از سوی چین، رشد اقتصادی منطقه در سال ۲۰۲۱ به ۳/۶ درصد بازگشت نماید. همچنین برآورد می‌شود با توجه به اینکه واکسیناسیون گسترده به تقویت مصرف و سرمایه‌گذاری کمک می‌نماید، رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲ با افزایش بیشتر به ۴ درصد برسد که بالای ظرفیت بالقوه بوده، اما روند تولید را در سطح ۳/۸ درصد کمتر از سطح قبل از همه‌گیری قرار می‌دهد.

ایالات متحده: پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۰، به طور کلی تولید ایالات متحده ۳/۶ درصد کاهش داشته باشد که یک درصد بیشتر از افت تولید در سال ۲۰۰۹ می‌باشد. این در حالی است که حمایت قابل توجه مالی از درآمد خانوارها، که بیشتر از سایر اقدامات مشابه صورت گرفته طی بحران مالی جهانی بود، به بازگشت رشد قوی در فصل سوم سال ۲۰۲۰ کمک نمود؛ اما این روند متعاقباً بدنبال خیزش گسترده همه‌گیری متوقف شد. انتظار می‌رود رشد اقتصادی ایالات متحده در سال ۲۰۲۱ به واسطه رشد ملایم تقاضا در اوایل سال جاری و با توجه به محدودیت‌های جدید و شیوع گسترده کووید ۱۹، به ۳/۵ درصد برسد.

ژاپن: پس از پیش بینی کاهش رشد اقتصادی ۵/۳ درصدی در سال ۲۰۲۰، انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۱ متعاقب اعمال مشوق‌های مالی اضافی توسط دولت و سیر نزولی موارد جدید ابتلا به کووید-۱۹ و همچنین لغو تدریجی اقدامات کنترلی همه‌گیری، فعالیت اقتصادی به ۲/۵ درصد افزایش یابد. همچنین در سال ۲۰۲۲ رشد اقتصادی به ۲/۳ درصد خواهد رسید که ۲/۴ درصد کمتر از سطح قبل از همه‌گیری می‌باشد.

چین: در سال ۲۰۲۰ رشد اقتصادی چین حدود ۲ درصد کاهش یافته که کمترین سرعت رشد از سال ۱۹۷۶، اما بالاتر از پیش‌بینی‌های قبلی می‌باشد که دلیل آن، کنترل کارآمد همه‌گیری و محرک‌های سرمایه‌گذاری عمومی بوده است. این روند بهبود اقتصادی، روندی منسجم اما ناهمگون می‌باشد. در سال گذشته غالباً روند صادرات از واردات پیشی گرفته و این امر به رشد مازاد حساب جاری این کشور کمک کرده است. انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۱ رشد اقتصادی به دلیل بروز تقاضای نهفته، بالاتر از پیش‌بینی‌های گذشته بوده و به ۷/۹ درصد برسد و در سال ۲۰۲۲ با از سرگیری اقدامات اهرم‌زدایی، به میانگین ۵/۲ درصد کاهش یابد.

منطقه جنوب آسیا

در پی تأثیرات شیوع کووید ۱۹ و اقدامات محدودکننده به ویژه در بنگلادش و هند، تولید اقتصادی

برآورد شده منطقه جنوب آسیا به ۶/۷ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است. اقتصادهای این منطقه شدیداً وابسته به فعالیتهایی هستند که نیاز به تعامل اجتماعی گسترده دارند؛ مانند هتل‌داری، خرده‌فروشی و حمل و نقل که بیشترین آسیب را از همه‌گیری دیده‌اند. در پی مواجهه با رکود در اوایل سال ۲۰۲۰، فعالیت‌های اقتصادی و به طور عمده تولیدات صنعتی در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ به دلیل کاهش اقدامات شدیداً محدودکننده، احیا گردیدند. همچنین با تقویت تجارت جهانی، صادرات کالاها به سطوح پیش از همه‌گیری بازگشت، گرچه به دلیل تداوم ممنوعیت سفرهای خارجی، ورود گردشگران همچنان نزدیک به صفر است.

در هند، شیوع بیماری در شرایطی اقتصادی را تحت تأثیر قرار داد که آهنگ رشد آن از پیش کندتر بوده است. با افت ناگهانی هزینه‌های مصرفی خانوارها و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، انتظار می‌رود میزان تولید ناخالص داخلی کشور به ۹/۶ درصد در سال مالی ۲۰۲۰-۲۱ کاهش یابد. بروز این همه‌گیری به طور نامتناسبی بر فعالیت بخش خدمات (عمدتاً در مناطق شهری، مانند خرده‌فروشی) تأثیر گذارده، مصرف را شدیداً کاهش داده و سبب افزایش سطح بیکاری گردیده است. البته اطلاعات اخیر حاکی از آن است که بهبود بخش خدمات در حال سرعت گرفتن می‌باشد.

چشم‌انداز منطقه جنوب آسیا

برای سالهای ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ پیش‌بینی می‌شود اقتصاد منطقه به ترتیب رشد ۳/۳ و ۳/۸ درصد را تجربه کند که به طور چشم‌گیری پایین‌تر از نرخ مشابه در طول دهه منتهی به همه‌گیری خواهد بود. دورنمای ضعیف رشد؛ حاکی از بهبود بلندمدت درآمد و اشتغال به ویژه در بخش خدمات؛ محدودیت در تأمین اعتبار به دلیل آسیب‌پذیری بخش مالی؛ و قطع پشتیبانی از سیاست‌های مالی می‌باشد. برای سال ۲۰۲۲ نیز انتظار می‌رود رشد اقتصادی همچنان حدود ۱۶ درصد کمتر از سطح پیش از همه‌گیری باقی بماند که این بیشترین کاهش رشد در بین بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه می‌باشد. همچنین برآورد می‌شود در سال ۲۰۲۱ رشد اقتصادی هند ۵/۴ درصد باشد، زیرا تأثیرات بهبود اقتصادی با توقف رشد سرمایه‌گذاری خصوصی ناشی از ضعف بخش مالی، خنثی می‌گردد.

ریسک‌های منطقه جنوب آسیا

ریسک‌های مربوط به چشم‌انداز منطقه، نامطلوب ارزیابی می‌شود. این ریسکها مواردی مانند نرخ بالا و بلندمدت ابتلا به بیماری، تنگناهای مالی و بدهی به دلیل سخت‌تر شدن ناگهانی شرایط مالی یا ورشکستگی گسترده شرکت‌ها، اثرات نامطلوب ناشی از تغییرات شدید آب و هوایی، رشد کمتر از حد انتظار شرکای مهم اقتصادی و افزایش بی‌ثباتی سیاسی و امنیتی را شامل می‌گردند.

همچنین شیوع مجدد کووید ۱۹ یا تأخیر در تهیه و توزیع واکسن ریسک قابل اهمیتی محسوب می‌شود. این در حالی است که موارد جدید ابتلا همچنان در بخش‌هایی از منطقه در حال ظهور است که جلوگیری از گسترش بیشتر آن مستلزم اقدامات قاطع غیردارویی دیگری است. این در حالی است که ضعف اقدامات غیردارویی، به ویژه فقدان امکانات مربوط به آزمایش واکسن در برخی کشورها، ممکن است امکان کنترل شیوع بیشتر بیماری را تضعیف نماید.

منطقه شرق آسیا و پاسیفیک

رشد برآورد شده این منطقه طی سال ۲۰۲۰ به ۰/۹ درصد کاهش یافته که کمترین میزان از سال ۱۹۶۷ می‌باشد. شدت شوک در اقتصادهای مختلف، بسته به شدت مشکلات داخلی مربوط به همه‌گیری ویروس کرونا و همچنین تأثیرات ناشی از رکود جهانی، متفاوت می‌باشد. تخمین زده می‌شود در دو کشور چین و ویتنام که در هر دو نرخ ابتلا به موارد جدید در سطح اندکی قرار دارد، تولید ناخالص داخلی به ترتیب ۲ و ۲/۸ درصد افزایش یابد که در حدود ۴ درصد کمتر از ظرفیت موجود می‌باشد. این در حالی است که فعالیت‌های اقتصادی به پشتوانه از سرگیری سریع و مداوم تولید و صادرات، افزایش سرمایه‌گذاری دولتی در هر دو کشور و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ویتنام صورت می‌گیرد.

سایر اقتصادهای منطقه نیز طی سال ۲۰۲۰ با کاهش رشد قابل ملاحظه‌ای مواجه بوده‌اند، به طوری که تولید ناخالص داخلی منطقه ۴/۳ درصد کاهش یافته و رشد دو سوم اقتصادها بیش از ۷ درصد کمتر از متوسط بلند مدت آنها بوده است.

چشم‌انداز منطقه شرق آسیا و پاسیفیک

انتظار می‌رود رشد این منطقه در سال ۲۰۲۱ بدنبال جهش شدید اقتصاد چین، به ۷/۴ درصد افزایش یابد. این پیش‌بینی با توجه به واکنش‌های عمومی در اوائل سال ۲۰۲۱ در اقتصادهای بزرگ و متعاقباً در سایر بازارهای نوظهور و در حال توسعه صورت گرفته است. در حالیکه واکنش‌های موثر منجر به افزایش تدریجی اعتماد، مصرف و تجارت جهانی و منطقه‌ای خواهد شد؛ اما برغم کاهش همه‌گیری و بهبود تقاضای داخلی و جهانی، انتظار می‌رود فعالیت‌های منطقه‌ای تا اواخر سال ۲۰۲۱ کمتر از سطح پیش از همه‌گیری باقی بماند که این امر بیانگر طولانی بودن خسارت ناشی از همه‌گیری می‌باشد.

همچنین روند بی‌ثباتی موجب تداوم رکود سرمایه‌گذاری و بهره‌وری خواهد شد. در مجموع، طی سال‌های ۲۰۲۰-۲۲ کاهش تولید ناخالص داخلی به میزان ۱/۷ هزار میلیارد خواهد بود که این رقم معادل تولید ناخالص داخلی دو کشور اندونزی و تایلند در سال ۲۰۱۹ می‌باشد. پیش‌بینی می‌شود رشد

چین در سال جاری به ۷/۹ درصد برسد که منعکس کننده بروز تقاضای نهفته و از سرگیری زودتر از موعد تولید و صادرات می‌باشد. همچنین رشد این کشور در سال ۲۰۲۲ به ۵/۲ درصد کاهش خواهد یافت که کمتر از نرخ بالقوه قبل از همه‌گیری و دو درصد کمتر از رشد پیش‌بینی شده قبل از همه‌گیری می‌باشد.

انتظار می‌رود در سایر مناطق روند بهبود طولانی‌تر شود. به دنبال کاهش رشد سال گذشته، تولید ناخالص داخلی این منطقه به استثناء چین در سال ۲۰۲۱، ۴/۹ درصد و در سال ۲۰۲۲، ۵/۲ درصد افزایش خواهد یافت که همراه با تغییرات قابل توجه در بین کشورها، حدود ۷/۵ درصد پایین‌تر از پیش‌بینی‌های قبل از همه‌گیری می‌باشد.

ریسک‌های منطقه شرق آسیا و پاسیفیک

چشم‌انداز ریسک‌ها نامطلوب بوده و این احتمال وجود دارد که همه‌گیری و تاثیرات آن بیش از میزان پیش‌بینی شده ادامه یافته و خسارات بلندمدت ناشی از رکود سال گذشته بیش از حد انتظار باشد. از سوی دیگر، کاهش تجارت جهانی نیز شدیدتر و طولانی‌تر بوده که دلیل آن احیای مجدد تنش‌های تجاری می‌باشد. در مقابل، استفاده سریع از واکسن کووید ۱۹ ممکن است موجب گردد اقتصادهای بزرگ و تقاضای جهانی، سریع‌تر و قوی‌تر به رشد سابق باز گردند. این در حالی است که حتی با وجود فاصله‌گذاری اجتماعی، استفاده جهانی از ماسک و سایر اقدامات کنترلی، موج جدید شیوع همه‌گیری، تا زمانی که واکسیناسیون در حد گسترده اجرا نشود، یک ریسک قابل ملاحظه خواهد بود. در عین حال یک شیوع گسترده، ممکن است به محدودیت‌های شدیدتری در تعاملات و نقل و انتقال منجر شده و به کاهش مجدد رشد بسیاری از کشورهای منطقه منتهی گردد.

منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا

در سال ۲۰۲۰ همه‌گیری کووید ۱۹ موجب خسارت ۵ درصدی تولید ناخالص داخلی منطقه گردید و ریسک گریزی خانوارها و شرکت‌ها همراه با اقدامات محدود کننده سختگیرانه به فعالیت‌های اقتصادی آسیب جدی وارد نمود. همچنین در اوج شرایط بحرانی نیمه دوم سال ۲۰۲۰ حضور در محل کار در حدود ۵۰ درصد و در بخش‌های خرده‌فروشی بیش از این میزان کاهش یافت.

برآورد می‌شود تولید صادرکنندگان نفت منطقه در سال ۲۰۲۰، ۵/۷ درصد کاهش داشته باشد. با وجود اینکه شیوع داخلی کووید ۱۹ از اواسط سال ۲۰۲۰ در اکثر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس کند شده است اما سرعت شیوع بیماری در سایر کشورهای منطقه از جمله الجزایر و ایران به میزان بالاتری رسیده و منجر به اعمال مجدد اقدامات محدود کننده گردیده است.

واردکنندگان نفت در سال ۲۰۲۰ با کاهش ملایمتر رشد ۲/۲ درصدی روبرو شدند که بیانگر شیوع محدود کووید ۱۹ در اوایل سال و کاهش قیمت نفت می‌باشد. روند موارد جدید ابتلا به بیماری از آن زمان به سرعت افزایش یافته و بی‌ثباتی‌های سیاسی جدید تاثیر همه‌گیری بر فعالیت‌های اقتصادی را افزایش داده است.

چشم‌انداز منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا

پیش‌بینی می‌شود اقتصاد این منطقه در سالهای ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ در حدی اندک، به ترتیب تا ۲/۱ درصد و ۳/۱ درصد بهبود یابد که دلیل این رشد اندک، انتظارات مبتنی بر تداوم همه‌گیری کووید ۱۹ و قیمت پایین نفت می‌باشد. همچنین انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۲ تولید منطقه تقریباً ۸ درصد کمتر از میزان پیش‌بینی شده در ژانویه ۲۰۲۰ باشد که این اختلاف نسبت به اکثر بازارهای نوظهور و در حال توسعه بیشتر است. این چشم‌انداز بر این فرض استوار است که همه‌گیری مهار شده، قیمت نفت تثبیت‌گردیده و تنش‌های ژئوپولیتیکی تشدید نگردد. بر اساس پیش‌بینی اولیه، واکسن کووید ۱۹ در نیمه دوم ۲۰۲۱ به صورت گسترده در منطقه توزیع خواهد شد. همچنین پیش‌بینی می‌شود قیمت نفت برای سال ۲۰۲۱، ۴۴ دلار و برای سال ۲۰۲۲، ۵۰ دلار باشد.

رشد کشورهای صادرکننده نفت در سال ۲۰۲۱ به ۱/۸ درصد خواهد رسید که از عوامل موثر در این رشد می‌توان به عادی شدن روند تقاضای نفت، برنامه کاهش تولید نفت اوپک پلاس، حمایت از سیاست‌ها و حذف تدریجی محدودیت‌های مربوط به همه‌گیری داخلی اشاره نمود. فعالیت‌های اقتصادی در عربستان سعودی با از سرگیری پروژه‌های سرمایه‌گذاری دولتی (که طی همه‌گیری به تعویق افتاده بود) و بهبود تقاضا پس از افزایش ناگهانی مالیات بر ارزش افزوده پشتیبانی خواهند شد. انتظار می‌رود با شروع عادی شدن مصرف داخلی و صنعت گردشگری، رشد ایران نیز بهبود یابد. همچنین با بهبود تقاضای جهانی نفت، تولید نفت منطقه افزایش خواهد یافت.

ریسک‌های منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا

ریسک‌های عمده شامل بروز همه‌گیری و تاثیرات اجتماعی آن، قیمت پایین نفت، بی‌ثباتی سیاسی داخلی و تنش‌های ژئوپولیتیکی هستند. همچنین تجدیدحیات کووید ۱۹ یا تاخیر در واکسیناسیون ریسک‌های مهمی محسوب می‌گردند. اقدامات محدودکننده تقریباً در بخشهایی از برخی کشورها (الجزایر، اردن و لبنان) انجام شده و با توجه به اینکه حدود یک سوم اقتصادها روند افزایشی موارد جدید ابتلا را در اواخر سال ۲۰۲۰ تجربه کرده اند، ممکن است این اقدامات توسعه یابد. همچنین شیوع گسترده‌تر بیماری در اقتصادهای بزرگ منطقه، حتی در صورت عدم وقوع این امر در اقتصادهای کوچکتر، ممکن است تاثیرات جانبی منطقه‌ای داشته باشد. به عنوان مثال واردکنندگان نفت (مصر، اردن، لبنان و یمن)

وابستگی شدیدی به حواله‌جات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دارند. پیامدهای اجتماعی - اقتصادی شیوع همه‌گیری شامل افزایش بیکاری، عدم تامین مواد غذایی و فقر، ممکن است سبب افزایش ناآرامی اجتماعی و زیان‌های بعدی گردد.

افت قیمت نفت، بی‌ثباتی گسترده و یا تمدید کاهش تولید نفت اوپک پلاس، می‌تواند مانع رشد بازارهای نوظهور و در حال توسعه صادرکننده نفت گردد. قیمت نفت از اواسط سال ۲۰۲۰ تا حدی به ثبات رسید، اما چشم‌اندازها مبهم بوده و بستگی به بهبود تقاضای جهانی و فقدان تحولات ژئوپلیتیکی نامطلوب دارد. همچنین فشار بیشتر بر قیمت نفت و تمدید کاهش تولید نفت نشان می‌دهد فضای مالی و دورنمای حمایت از بهبود اقتصادی، بدتر خواهد شد.

منطقه آمریکای لاتین و کارائیب

با توجه به اینکه ریسک گریزی شرکتها و خانوارها و اقدامات مهارسازی همه‌گیری کووید ۱۹ موجب محدودتر شدن فعالیت بخش‌های رسمی گردید، رشد اقتصاد منطقه در سال ۲۰۲۰، تا حدود ۶/۹ درصد کاهش یافت. برآورد شده است در سال ۲۰۲۰ تولید ناخالص داخلی تا ۱۰ درصد یا بیشتر در یک سوم اقتصادهای آمریکای لاتین افت نماید. این در حالی است که این آمار در بین کشورهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور، یک هفتم می‌باشد.

چشم انداز منطقه آمریکای لاتین و کارائیب

با توجه به کاهش اقدامات مهارسازی همه‌گیری کووید ۱۹، سرعت گرفتن اقدامات لازم در جهت واکسیناسیون کرونا، تثبیت قیمت کالاهای اساسی و بهبود شرایط خارجی پیش‌بینی می‌شود اقتصاد منطقه با روند ملایم ۳/۷ درصد در سال ۲۰۲۱ رشد نماید. این در حالی است که رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲ با اندکی کاهش، به ۲/۸ درصد خواهد رسید. روند بازگشت به رشد سابق نسبت به اندازه رکود منطقه‌ای در سال ۲۰۲۰، کند بوده و رشد آهسته طی یک دهه گذشته را دنبال خواهد کرد. در سناریوی رشد نامطلوب، آغاز واکسیناسیون کووید ۱۹ با تاخیر خواهد بود و سطح اعتماد کسب و کارها و مصرف‌کنندگان کاهش خواهد یافت و شرایط تامین مالی تا حد قابل توجهی سخت‌تر خواهد شد. در این سناریو، رشد کشورهای آمریکای لاتین، تنها ۱/۹ درصد در سال ۲۰۲۱ و ۲/۳ درصد در سال ۲۰۲۲ خواهد بود.

ریسکهای منطقه آمریکای لاتین و کارائیب

ریسکهای کشورهای آمریکای لاتین نامطلوب ارزیابی می‌شوند. فعالیت اقتصادی منطقه ممکن است بدلیل عدم موفقیت در کند نمودن گسترش همه‌گیری کووید ۱۹، فشارهای مربوط به بدهی و تامین

مالی خارجی، افزایش تنش‌های اجتماعی، خسارت بیش از حد انتظار ناشی از همه‌گیری در میان مدت و اختلالات مربوط به تغییرات آب و هوایی و بروز سوانح طبیعی کاهش یابد. این در حالی است که بهبود شرایط اقتصادی به میزان مهار همه‌گیری کرونا بستگی دارد. از سوی دیگر شیوع مجدد کرونا، مشکلات مربوط به کشف یا توزیع واکسن بخصوص در کشورهای فاقد ظرفیتهای تولید داخلی یا چالش‌های پیرامون اثربخشی واکسن می‌تواند کشورها را مجبور کند که اقدامات مهارسازی را با در نظر داشتن پیامدهای سنگین اقتصادی آن مجدداً از سر گیرند. این در حالی است که در اقتصادهای عمده جهانی که شیوع موج جدید کرونا را در اواخر سال ۲۰۲۰ تجربه کرده‌اند، تقاضای خارجی ممکن است با اعمال مجدد اقدامات کنترلی کاهش یابد.

منطقه اروپا و آسیای مرکزی

برآورد می‌شود تولید ناخالص داخلی منطقه، در سال ۲۰۲۰ به میزان ۲/۹ درصد کاهش یافته باشد. این در حالی است که تقریباً تمامی اقتصادها دچار رکود شده و حدوداً دو سوم کشورها احتمالاً رکودهای حتی عمیق‌تری را نسبت به دوره بحران مالی جهانی تجربه نمودند. شایان ذکر آنکه همزمان با محدودیت‌های مربوط به همه‌گیری، سطح تولید کشورهای اروپایی و آسیای مرکزی در نیمه نخست سال ۲۰۲۰ به سرعت کاهش یافته و علاوه بر تاثیر چشمگیر بر افت تقاضای داخلی، فعالیت تولیدی و خدماتی را با اختلال مواجه نمود.

چشم‌انداز منطقه اروپا و آسیای مرکزی

با توجه به تجدید حیات موارد ابتلا به کووید ۱۹ و تاثیرات مختل‌کننده آن، انتظار می‌رود اقتصاد منطقه در سال ۲۰۲۱ تا ۳/۳ درصد رشد نماید. این در حالی است که پیش‌بینی رشد منطقه در سال ۲۰۲۱ روند نزولی داشته که منعکس‌کننده بازنگری در روند رشد ۷۵ درصد از اقتصادهای اروپا و آسیای مرکزی، با توجه به گسترش سریع ویروس و افزایش تنش‌های ژئوپولیتیکی می‌باشد. همچنین با توجه به کاهش تدریجی تاثیرات اقتصادی همه‌گیری و بهبود روند تجارت و سرمایه‌گذاری، انتظار می‌رود رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۲ به ۳/۹ درصد برسد. علیرغم بهبود تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲، شاخص مذکور بیش از ۳ درصد کمتر از پیش‌بینی‌های قبل از همه‌گیری باقی خواهد ماند. برآورد می‌شود سودهای درآمد سرانه مربوط به ۵ سال (یا بیشتر)، به دلیل همه‌گیری در حدود یک پنجم اقتصادها در سال ۲۰۲۰، از بین رفته باشند. همچنین پیش‌بینی می‌شود همه‌گیری، از طریق تاثیرگذاری بر انباشت سرمایه انسانی و سرمایه‌گذاری، رشد بهره‌وری را در بلندمدت، بدتر نماید.

با توجه به اینکه کشور روسیه با روند افزایشی موارد جدید ابتلا به کووید ۱۹ دست و پنجه نرم می‌کند، انتظار می‌رود رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۱ به ۲/۶ درصد برسد. اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۰،

ضمن افزایش چشمگیر اعتبار، رشد نیم درصدی فعالیتهای اقتصادی را تجربه نمود و از رکود رهایی یافت. در این راستا، انتظار می‌رود رشد اقتصادی این کشور در سال ۲۰۲۱ به ۴/۵ درصد افزایش یابد. با توجه به بهبود فعالیتهای تجاری منطقه یورو، برآورد می‌شود رشد اقتصادی اروپای مرکزی در سال ۲۰۲۱ در نرخ ۳/۶ درصد تثبیت شود. همچنین پیش‌بینی می‌شود با فرض بهبود سطح اعتماد شرکتها و مصرف کنندگان، رشد اقتصادی بخش غربی منطقه بالکان به ۳/۵ درصد در سال ۲۰۲۱ بازگردد. با توجه به کاهش فشار شوکهای مربوط به همه‌گیری و تنش‌های سیاسی و همچنین بهبود وضعیت گردشگری در کنار بهبود سطح اعتماد شرکتها و مصرف کنندگان، رشد اقتصادی در بخش قفقاز جنوبی به ۲/۵ درصد در سال ۲۰۲۱ افزایش خواهد یافت. همچنین رشد اقتصادی منطقه آسیای مرکزی، به پشتوانه افزایش جزئی قیمت کالاها و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و با توجه به تعمیق تعاملات با طرح یک جاده یک کمربند چین، به ۳ درصد در سال ۲۰۲۱ خواهد رسید.

ریسکهای منطقه اروپا و آسیای مرکزی

برغم پیشرفتهای جدید در کشف واکسن کووید ۱۹ و نرخ اثربخشی بالای موارد تحت بررسی، ریسکهای چشم‌انداز، به طور قابل توجهی نامطلوب هستند. با توجه به افزایش پرشتاب بی‌ثباتی ناشی از سیر صعودی موارد جدید ابتلا، که در برخی از کشورها سبب ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی گردیده است و همچنین، با توجه به ریسک تشدید تنش‌های ژئوپولیتیکی، چشم‌انداز رشد کوتاه مدت منطقه اروپا و آسیای مرکزی، مبهم می‌باشد.

کشورهای متعددی در منطقه یورو، مجبور شده‌اند محدودیتهای سراسری را مجدداً اعمال نمایند که این اقدام ممکن است سطح تقاضای خارجی را در اروپا و آسیای مرکزی کاهش دهد. همچنین افزایش موارد ابتلا به کووید ۱۹ در اروپا و آسیای مرکزی می‌تواند به محدودیتهای سخت‌گیرانه‌تر و واکنشهای خانوارها و شرکتها منجر گردد که این امر بر سرمایه‌گذاری و مصرف خصوصی تاثیرگذار خواهد بود. در صورت ادامه ممنوعیت مسافرتها، رشد اقتصادی بخصوص در اقتصادهای مبتنی بر گردشگری (اروپای مرکزی، ترکیه و غرب بالکان) ممکن است کاهش یابد. تاخیر در تولید، تجهیز یا توزیع واکسن کووید ۱۹، اثربخشی کمتر از حد انتظار واکسن یا ادامه محدودیتهای مربوط به همه‌گیری می‌تواند بهبود اقتصادی را دچار تاخیر نماید. این در حالی است که چالش‌های توزیع و تلقیح واکسن، بطور خاص در آسیای میانه که از نظر ظرفیتهای درمانی نسبت به سایر نقاط اروپا و آسیا در وضعیت ضعیفی قرار دارد، افزایش یافته است.

منطقه آفریقای جنوب صحرا

با توجه به اینکه همه‌گیری کووید ۱۹ و اقدامات محدودکننده، فعالیتهای اقتصادی را در کانال‌های متعددی

دچار اختلال نمود، تولید آفریقای جنوب صحرا در سال ۲۰۲۰ تا حدود ۷/۳ درصد کاهش یافت و به عبارتی، این منطقه کاهش ۶/۱ درصدی درآمد سرانه را که عمیق‌ترین افت رشد در سالهای اخیر می‌باشد، تجربه نمود. کشورهای دارای شیوع گسترده بیماری، به شدت وابسته به مسافرت و گردشگری و یا صادرکنندگان کالا بخصوص نفت، بیشترین آسیب را متحمل شده‌اند.

اگر چه تعداد اندکی از کشورها موفق شدند سرعت شیوع گسترده ویروس کرونا را کنترل نمایند (اتیوپی، کنیا، آفریقای جنوبی)، شیوع ویروس در نیمه دوم سال ۲۰۲۰ در چندین کشور، علائم کاهشی نداشته است. در نتیجه، اقدامات محدود کننده متعدد در دستور کار بوده که این امر بر تداوم فعالیتها تاثیرگذار می‌باشد.

چشم‌انداز منطقه آفریقای جنوب صحرا

انتظار می‌رود رشد اقتصادی آفریقای جنوب صحرا فقط اندکی بهبود یافته و به ۲/۷ درصد در سال ۲۰۲۱ برسد. همچنین در حالی که پیش بینی می‌شود مصرف خصوصی و سرمایه‌گذاری، کندتر از سطح مورد انتظار به حالت قبل بازگردد، انتظار می‌رود رشد صادرات همراستا با افزایش فعالیت‌های اقتصادی در بین شرکای بزرگ تجاری افزایش یابد. علیرغم بهبود مورد انتظار، سطح تولید ناخالص داخلی منطقه در سال ۲۰۲۲ کمتر از سطح پیش بینی شده ژانویه ۲۰۲۰ خواهد بود. بهبود آهسته نشان دهنده شیوع مداوم همه‌گیری در برخی از اقتصادهاست که مانع از سرگیری فعالیت‌های اقتصادی، به ویژه در بخش‌های خدماتی مانند گردشگری شده است.

ریسک‌های منطقه آفریقای جنوب صحرا

ریسک‌های پیش‌رو نامطلوب هستند. با وجود پیش‌بینی روند صعودی بهبود اقتصادی در چین، روند رشد اقتصادهای بزرگ و شرکای کلیدی تجاری این منطقه از جمله ایالات متحده و حوزه یورو، ناامیدکننده به نظر می‌رسد. روند بهبود کندتر از حد انتظار کشورهای آفریقای جنوب صحرا، می‌تواند ناشی از تداوم تاثیرات منفی همه‌گیری و یا تاخیر در توزیع واکسن موثر (به خصوص در صورت توام شدن با افزایش شیوع بیماری در این مناطق) باشد. علاوه بر این، موج‌های جدید بیماری روند رشد تجارت با شرکای غیرمنطقه‌ای را کاهش می‌دهد. روند کاهشی رشد در کشورهای آفریقای جنوب صحرا بدلیل تقاضای کمتر برای کالاهای صادراتی، افت صنعت گردشگری و کاهش سرمایه‌گذاری خواهد بود. اگرچه پیشرفت قابل توجهی در زمینه توسعه واکسن کرونا وجود دارد، اما توزیع واکسن در مقیاس وسیع در آفریقای جنوب صحرا، با موانع فراوانی مواجه خواهد بود. از این موانع می‌توان به زیرساخت‌های حمل و نقل ضعیف، عدم وجود ظرفیت لازم در سیستم بهداشتی برای اجرای برنامه

واکسیناسیون در مقیاس وسیع و سیستم‌های منسوخ شده و ناکافی نگهداری واکسن در دمای پایین اشاره کرد.

بدهی دولتی در این منطقه در سال ۲۰۲۰ با افزایش شدید نسبت به سال قبل (بیش از ۸ درصد) به ۷۰ درصد تولید ناخالص داخلی رسیده است و انتظار می‌رود در سال جاری افزایش بیشتری داشته باشد که این امر موجب نگرانی در مورد ثبات بدهی برخی کشورها شده است. بر این اساس انتظار می‌رود گستردگی کسری بودجه تداوم یابد، زیرا در حالیکه هزینه‌های مرتبط با همه‌گیری و مراقبت‌های بهداشتی رو به افزایش است، درآمدهای مالی کمتر از سطوح قبل از همه‌گیری هستند.